

Čína vítězem studené války?

Jiří Hojer varuje před podceňováním ekonomického růstu nové velmoci

Koncem roku 2004 proběhla českým tiskem zpráva, že v příštím roce je záhodno počítat s růstem cen některých domácích spotřebičů, zejména tzv. „bílého zboží“ v řádu stovek korun. Jako důvod byla uvedena rostoucí cena surovin, mimo jiné oceli v důsledku razantně rostoucí poptávky čínských odběratelů po těchto surovinách. V Číně totiž podle zpráv analytiků rychle roste výroba v nových továrnách, které chrlí obrovské množství stejného zboží pro nenasytý a koupěchtivý čínský trh. Čínští spotřebitelé evidentně objevili nové výrobky, mají o ně zájem a hlavně jejich poptávka je koupěschopná. Mizí tedy představa čínskými komunisty řízeného hospodářství založeného na pracovitých a organizovaných masách chudých pracovníků, jimž stačí k životu v porovnání s obyvateli „vyspělých států“ málo.

V této zprávě můžeme spatřovat důkaz správné funkce tržních zákonů. Číňané pracují tak ekonomicky a efektivně, že si mohou ve velkém dovolit kupovat zboží charakteristické pro spotřebu vyspělých zemí. Kapacita těžby a zdroje (nejen) surovin jsou – oproti slavným vizím bývalého českého premiéra Špidly – přinejmenším v krátkém výhledu omezené (jejich nabídka je nepružná), tudíž budou ve větší míře než dosud spotřebovány Číňany a v menší například Američany a Evropany, jelikož část z nich si díky vyšší ceně nepořídí nový domácí spotřebič.

Tolik chladný ekonomický rozbor. Tuto analýzu je však možno rozvést dále a obohatit o další rozměry. Je skutečností, že Čína představuje jeden z posledních přežívajících ostrůvků kdysi mocné říše světového komunistického hnutí. Komunistická strana je tam dosud hegemonelem moci, jak nás to učili v občanských naukách a hodinách různých dalších politických výchov naši komunisté v dobách, kdy se sami cítili být v té pozici. Poměrně bystře zjistili, že jejich moc je ohrožena zejména upadající hospodářskou výkonností hospodářství řízeného podle komunistických zásad. Komunistických zásad v hospodářské oblasti se tedy ve velké míře vzdali, provedli ekonomické reformy částečně směrem k tržnímu hospodářství, přičemž si podrželi výkonnou totalitní politickou moc a tím i zásadní vliv na vývoj hospodářství. Tímto způsobem mohli sice jakoby otevřít svůj trh investicím a zahraničnímu obchodu, ale také dozorovat a přímo řídit, kam a jak poplynou zahraniční investice, nemluvě o tocích zahraničního obchodu.

Následně jsme mohli být svědky toho, jak je náš trh zaplavován (a naši výrobci likvidováni) dovozem čínského zboží zprvu zvláště s vyššími nároky na lidskou práci, později stále více také zboží náročného na výrobní technologii. Ze strany „kapitánů světového hospodářství“, liberálních politiků, ekonomických komentátorů a dalších „mluvících hlav“ jsme zvyklí slyšet již přes deset let zdánlivě hlubokomyslné úvahy o obrovském potenciálu čínského trhu, který skýtá obrovské příležitosti pro naše firmy a celé sektory národního hospodářství. Lze předpokládat, že z velké části právě díky státnímu doзору nad celým čínským hospodářstvím a zahraničním obchodem jsme se nestali svědky žádného většího růstu vývozu spotřebního zboží do Číny z naší země, ani zásadního růstu hospodářství díky vývozu do Číny. Možná je to způsobeno také díky zvláštnostem a odlišnostem celé čínské mentality a společnosti. Každopádně pokud jsme slyšeli o úspěšném kontraktu našich podniků v Číně, jednalo se o tzv. „investiční celky“, jako například dodávky elektrárenských technologií.

Srovnáme-li zkrátka strukturu dovozu a vývozu do Číny, zjistíme, že vývoz do Číny z velké části přispíval k růstu potenciálu a výkonnosti čínského hospodářství, zatímco dovoz z Číny se odehrával většinou v kategoriích spotřebního zboží. Dovoz tedy nejenže vytlačoval domácí výrobce konkurenčního zboží, ale navíc byl vulgárně řečeno „projeden“. Prospěch z čínského dovozu můžeme vidět ve zvýšení konkurence na našem trhu, případně snížení ceny pro naše

spotřebitele, jak by nám jistě vysvětlili liberální ekonomové a měli by pravdu. Jedná se však pohřichu o jednostranné působení. Z čínského dovozu mohli mít určitý minimální prospěch naši spotřebitelé, zatímco výrobci a tedy i jejich zaměstnanci (tedy i spotřebitelé a státní rozpočet) utrpěli škody. S nadsázkou lze říci, že za peníze utřžené z Číny za vývoz investičních celků posilujících tamní hospodářskou výkonnost nakupujeme spotřební zboží z Číny vyrobené za pomoci tamního rostoucího hospodářství. Navíc toto zboží vytlačuje naše výrobce. Salda zahraničního obchodu jsou v posledních letech navíc vždy záporná. Z dlouhodobého hlediska se jedná o stav pro nás evidentně nevýhodný.

Naši vůdci nám přesto neustále tvrdí, jak je čínský trh významný. Někteří také rovnou dodávají, že ten trh je tak významný, že je vhodné i tolerovat fakt, že v Číně nadále vládne komunisté. Západní svět tak předal komunistům Hong Kong a v podstatě nepodporuje Tchaj-wan coby pokračovatele nekomunistické Číny, který komunistická Čína považuje za svou vzbuřenou provincii. O situaci v provincii Tibet toho již napsali dost protibetští aktivisté, jichž je kupodivu v západním světě dost (mnozí považují za náplň svého života záchranu tibetského národa ohroženého řízenou imigrací etnických Číňanů – pročpak alespoň stejné síly nevěnují lásku ke svým vlastním národům?). Šéfové států EU nedávno vážně uvažovali o zrušení zbrojního embarga vůči komunistické Číně. Po tvrdém tlaku Číny z jedné strany a USA z druhé nakonec neochotně embargo ponechali v platnosti.

V posledních letech jsme zkrátka svědky přežívání komunistického režimu pod vedením, které není ideologicky fanatické, ale spíše vychytralé a takticky vyspělé, ve světě, který se domnívá, že studená válka proti komunismu již skončila vítězstvím svobodných společností nad totalitou. Kupodivu to vede k okleštění bráněných tradičních hodnot na pouhý ekonomický liberalismus a v ostatních sférách jsme svědky provádění kampaní, které čínským pamětníkům musí připomínat komunistickou kulturní revoluci „velkého Maa“. Čínští vůdci musí mít vůbec velkou radost, když sledují, jak západní svět dokáže omámit lákavostí svého ohromného trhu, na kterém se však samozřejmě hraje podle jejich pravidel. Z dosavadního vývoje vztahu komunistické Číny s ostatním světem lze konstatovat, že čínští soudruzi si vše dokážou ohlídat tak, aby největší díl z výhod vzájemné spolupráce zůstal jim. Samotní čínští obyvatelé nejspíš také sklízí částečné plody této spolupráce (viz zvýšená poptávka po bílém zboží popsaná na počátku článku), komunistické nadvlády se takto však nezabývá. Na straně západního světa jsou možná částečně v zisku megakorporace, přesunující do Číny své výrobní závody vzhledem k levné pracovní síle a dalším výhodným podmínkám. Dopad současného vstřícného přístupu k čínskému komunistickému režimu na liberální ekonomiky západních států je však spíše negativní. Jejich interakce s čínskou ekonomikou neprobíhá na základě podobně tržních vztahů, ale jedná se o vztah volného trhu s hospodářstvím řízeným komunisty.

Z časů expanze evropských mocností pochází pojem „politika dělových člunů“, který označuje zejména britské silové vymáhání souhlasu orientálních států s obchodními a jinými dohodami, které zajišťovaly blahobyt pro Británii, přičemž pro ony státy byly výhodné méně nebo vůbec. V současnosti je západní svět rozleptán pandemií civilizační choroby, kterou můžeme nazvat například „levicová kulturní revoluce“. Čína vrací úder a namísto vysílání dělových člunů do vnitrozemí, aby předvedly, co vše mohou vybombardovat, jí stačí iluze obrovského čínského trhu, který by se přece dal tak krásně využít...

Jiří Hojer je předseda o. s. Národní myšlenka